

POLIITTISEN REGIONALISMIN SYNTYSELITYKSIÄ

Onni Rantala

On helpompaa todeta poliittisten kannatusalueiden olemassaolo kuin osoittaa ne maantieteelliset, historialliset tai yhteiskunnalliset tekijät, jotka ovat saaneet aikaan äänimäärän alueellista keskittymistä. Poliittista regionalismia on toistaiseksi tutkittu siinä määrin vähän, ettei vielä ole löydetty selittäviä säännönmukaisuuksia. Sitä paitsi kannatusalueiden syntyhistoria vaihtelee tuntuvasti eri maissa. Tekijä joka toisessa maassa tekee seudusta oikeistolaisen, saattaa toisessa maassa hyödyttää vasemmistoa. Yksityisen maankin sisällä voi samalla poliittisella suuntauksella olla erilainen sävy eri puolilla maata, mikä merkitsee, että puolueilla on myös omia sisäisiä ilmastojaan.

Ainakin toistaiseksi on näin ollen parempi olla esittämättä poliittisen regionalismin synnystä suoraviivaisia väitteitä. Kun seuraavassa eritellään ja kootaan ryhmiä eräitä poliittisten alueiden ja ilmastojen syntyselityksiä, on nekin käsitettävä lähinnä esimerkkitapauksiksi.

Taloudelliset tekijät

Poliittinen regionalismi saa osaksi selityksensä taloudellisista ja sosiaalisista oloista, ennen muuta äänestäjän yhteiskuntaluokasta, joka puolestaan monessa tapauksessa liittyy läheisesti henkilön omaisuus- ja tulotasoon.

Pohjoismaissa ovat sosiaaliset luokkaerot heikkenemässä, mutta yhteiskuntaluokan vaikutus poliittiseen mielipiteenmuodostukseen on yhä huomattava. Pääosa Tanskan soiaalidemokraattisista äänestäjistä lukeutuu Erik Høghin mukaan alimpiin kansan kerroksiin.¹ Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa taloudelliset tekijät toimivat vedenjakajana ennen muuta porvariston ja vasemmiston välillä.

Ranskassa ei äänimäärien alueellinen jakautuminen niinkään riipu elinkeinosta, esimerkiksi maataloudesta tai teollisuudesta. Tärkeämpi peruste on

äänestäjän kuuluminen yhteiskuntaluokkaan.² Niinpä maataloustyöntekijät ja teollisuustyöläiset tuntevat suurempaa yhteenkuuluvuutta työväenluokkaan kuin elinkeinoryhmäänsä. François G o g u e l i n mielestä ei kuitenkaan pidä samaistaa luokkia ja puolueita, sillä Ranskan poliittisen maantieteen selittävät ainoastaan osaksi yhteiskuntaluokka ja taloudelliset olosuhteet.³ Poikkeuksia esiintyy mm. kommunistien keskuudessa, joita tavataan melko varakkaittenkin maanviljelijöiden keskuudessa, minkä lisäksi kommunismilla on kannatusta yhtä hyvin modernin tuotannon ja dynaamisen kehityksen kunnissa kuin alikehittyneillä ja staattisen talouden alueilla.⁴ Sosiaalisilla luokilla ja taloudellisilla eroilla on suurempi poliittinen merkitys Ranskan kaupungeissa kuin maaseudulla. Maaseudulla eliminoivat tai ainakin heikentävät taloudellisten tekijöiden vaikutusta historialliset perinteet, jotka säilyvät pidempään maalais- kuin kaupunkikulttuurin piirissä.⁵

Myös Rudolf H e b e r l e on havainnut taloudellisen kehityksen ja taloudellisten vastakohtien olevan yhteydessä poliittisten mielipiteiden ja alueiden muodostumiseen.⁶ Hän on puolestaan sitä mieltä, että luokkaerot kasvattavat erityisesti kommunismia. Missä nämä erot ovat vähäisemmät, siellä on myös kommunismi heikompa.

Italiassa on todettu yhteyttä yhteiskuntaluokan ja vasemmistoradikalismien välillä. Kommunismi on varsinkin maan pohjoisosissa saanut kannatusta teollisuustyöntekijöiden keskuudessa, minkä lisäksi kommunistisella puolueella on suurta suosiota Po-joen riisimaiden maattomien työläisten keskuudessa.

Harold F. G o s n e l l toteaa kansalaisten tulotason ja poliittisten erojen käyvän eräissä tapauksissa yksin; mm. USA:n kahden suuren puolueen kannatus on yhä enemmän jakautunut äänestäjien tulotason mukaan.⁷ Taloudellisen selityksen poliittisille eroille esittää toinenkin amerikkalainen tutkija, Arthur N. H o l c o m b e, joka pitää luokkaerojen vaikutusta poliittiseen kantaan huomattavana, jopa hän ennustaa tämän vaikutuksen kasvavan. Hänkin mainitsee republikaanien edustavan taloudellisesti yhtenäisempää luokkaa, jonka muodostavat varakkaammat äänestäjät teollisuuden, kaupan ja maatalouden piirissä.

Kenties pisimmälle taloudellisten ja poliittisten olojen keskinäisen riippuvuuden korostaminen on mennyt Seymour M. L i p s e t. Taloudellinen kehitysaste määrää hänen teoriansa mukaan henkilön puoluekannan siten, että alempiin tuloluokkiin kuuluvat kannattavat vasemmistoa ja varakkaammat oikeistoa. Tosin L i p s e t luettelee suuren määrän poikkeuksia tästä säännöstä. Niinpä konservatiiveilla ja porvaripuolueilla saattaa esiintyä kannatusta köyhilläkin seuduilla, mm. Skotlannin yläköalueilla, eräillä seuduilla USA:n etelävaltioissa, Quebecin provinssissa Kanadassa, Vestlandissa Norjassa ja Sisiliassa Italiassa. Niiden alempiin yhteiskuntaryhmiin kuuluvien kantaan, jotka äänestävät oikeistoa, vaikuttaa L i p s e t i n mukaan joku seu-

raavista motiiveista: 1. tulon varmuus, 2. työn antama tyydytys, 3. sosiaalisen arvostuksen tarve, 4. oman sosiaalisen ryhmän heikot sisäiset yhteydet, 5. vilkas vuorovaikutus ulkopuolisten kanssa, 6. mahdollisuus aseman parantamiseen yksilöllisin keinoin sekä 7. perinnäisten arvojen ja siteiden voimakkuus.

Maanomistusolot

Edellä mainittiin, ettei nykypäivän maatalousvaltaisuus liity Ranskassa esiintyvään poliittiseen jaotukseen; korrelaatiota maatalousväestön määrän ja esimerkiksi oikeistolaisen tai vasemmistolaisen katsomuksen välillä ei ole havaittu. André Siegfried ja Goguel pitävät sen sijaan asutushistoriaa tärkeänä selittäjänä poliittisille alueille. Vuosikymmeniä sitten vallinneet maanomistusolot heijastuvat monin paikoin nyky-Ranskan poliittiseen karttaan. Feodaalilaitoksen aikana suurtilalliset ja aateliset äänestivät oikeistoa, vuokralaiset ja torpparit vasemmistoa.⁸ Vuokraviljelijät ovat sittemmin itenäistyneet, mutta suurin osa heistä kannattaa edelleenkin vasemmistoa. Kehityksen kuluessa ovat eräät pienviljelyalueet kuitenkin hieman porvarillistuneet, mihin muutokseen on syynä uusi suhtautuminen yksityisomistukseen.⁹

Erilaiset maatilatyypit ovat myös Saksassa synnyttäneet eroja puolueiden alueellisessa kannatuksessa. Maatalouden rakenne saa edelleen selityksensä maantieteellisistä tekijöistä, kuten maaperästä ja ilmasto-olosuhteista, joiden osuus alueellisiin äänimääräsuhteisiin on näin ollen primääristä laatua.¹⁰

S. S. Nilson on kiinnittänyt Saksan ja USA:n sekä Lipset Kanadan osalta huomiota pienviljelysseutujen poliittiseen radikalismiin.¹¹ Kyseisille seuduille ovat tyypillisiä huonot maaperä- ja ilmasto-olosuhteet, pieni tilakoko, epävarma tulo, yleinen velkaantuminen ja poliittisten traditioiden puuttuminen, jotka kaikki yhdessä saavat asukkaat kannattamaan radikaalisia uudistusliikkeitä. Saksasta, USA:sta ja Kanadasta otetut esimerkit on rinnastettavissa pienviljelijäväestön poliittiseen asennoitumiseen monessa Euroopan maassa, muiden ohella myös Suomessa.

Teollistuminen

Teollistumisen aikakausi toi mukanaan teollisuustyöväestön, työväenliikkeen ja työväenpuolueet. Sosialististen puolueiden asema nimen omaan teollisuustyöväestön keskuudessa on alusta lähtien ollut hallitseva. Selvä korrelaatio teollistumisen ja näiden puolueiden äänimäärien välillä on todettu mm. eräillä alueilla Ruotsissa. Täällä siis sosialististen puolueiden kannatus on tavallista voimakkaammin ankkuroitunut elinkeino-maantieteelliseen ympäristöön.¹²

Uskonto

Siegfried lukee uskonnon erääksi niistä tekijöistä, jotka sitkeimmin ylläpitävät poliittista status quota. Uskonnon ja poliittisen asennoitumisen yhteys on hänen tutkimuksensa mukaan ollut monissa osissa Ranskaa niin voimakas, etteivät taloudelliset sen paremmin kuin muutkaan tekijät ole pystyneet tätä yhteyttä horjuttamaan.

Uskonnon vaikutus poliittisiin mielipiteisiin erottuu selvimmin siellä, missä uskonnolliset olot ovat heterogeeniset. Niinpä monien uskontojen maissa, kuten USA:ssa, Englannissa, Kanadassa ja Australiassa on havaittu katolisten suhteellisesti suuremmassa määrin kannattavan työväenpuolueita ja liberaalisia ryhmiä kuin muita katsomuksia.

Pienet uskonsuunnat ja -lahkot ovat saattaneet vaikutusalueillaan luoda henkisen maaperän, joka on antanut kasvumahdollisuuden myös tietyille poliittiselle suunnalle. Muunmuassa Ruotsissa on uskonnollisten vähemmistöjen ja radikaalisten hengellisten liikkeitten alueilla esiintynyt radikaalisia poliittisia mielipiteitä.¹³ Uskonnolliset vähemmistöt saattavat perustaa omia puolueitakin, joskin toisaalta eräät niistä kieltävät kannattajiltaan kaiken osallistumisen politiikkaan.

Monessa tapauksessa näyttää olevan vaikea ratkaista, asennoituvatko kansalaiset eri uskontoihin ja uskonnollisuuteen yleensä poliittisten katsomustensa mukaan vai tapahtuuko niin, että uskonnollinen vakaumus määrää asianomaisen puoluekannan.¹⁴

Järjestö

Puoluejärjestön vaikutuksesta paikallisiin äänimääriin ja niiden pysyvyyteen ovat mielipiteet käyneet ristiin.

Monet ovat sitä mieltä, että puoluejärjestö on pikemminkin seuraus puolueen kannatuksesta kuin sen syy, ts. järjestö syntyy näiden mielestä ensiksi ja loppujen lopuksikin täydellisimpänä alueille, joissa puolueella on runsaasti voimia käytettävissä.

Järjestön suhteellisen vähäistä merkitystä poliittiseen mielipiteenmuodostukseen vahvistavat alueet, joissa tietyllä poliittisella ryhmällä on selvä valta-asema, mutta puolueella ei ole ko. seudulla minkäänlaista organisaatiota. Esimerkkinä mainittakoon Ranska, jossa oikeisto on vuosikymmenet hallinnut suuria maakuntia, mutta vain sosialistit ovat luoneet maahan varsinaisen puolueorganisaation.

Valittu esimerkki antaa aihetta huomauttaa, että arvioitaessa yhdistysverkon vaikutusta puolueen kannatukseen on pidettävä mielessä järjestöjen ja

jäsenten määrän riippuvuus puolueen luonteesta. Joukkopuolueilla, jonnkaisia mm. sosialistiset puolueet ovat, on yleensä organisaatiossaan enemmän järjestöjä ja näissä säännöllisempää toimintaa kuin esimerkiksi liberaalisilla ja konservatiivisilla kaaderipuolueilla. Varsinkin siellä, missä moderni talouselämä on luonut kollektiivisia muotoja, tapahtuu ryhmittymistä hyvin organisoitujen puolueiden ympärille; taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti individualistisilla alueilla poliittinen elämä taas on heikompaa.¹⁵

G o g u e l varoittaa kuitenkin aliarvioimasta puoluejärjestön ja siihen useasti liittyvän ammattiyhdistysverkon sekä näiden harjoittaman propagandan osuutta puolueiden kannatuksen alueelliseen jakautumiseen.¹⁶ Hän huomauttaa, ettei poliittinen mielipide läheskään kaikissa tapauksissa ole spontaaninen ilmaus. Ryhmät ja näin ollen myös niitä edustavat järjestöt määräävät tässä suhteessa suuresti. G o g u e l luettelee kuitenkin joukon edellytyksiä, jotka ovat välttämättömiä organisaation tulokselliselle toiminnalle: paikallisen yhteiskuntarakenteen on tarjottava suotuisa maaperä asianomaiselle poliittiselle katsomukselle, järjestön on vastoinkäymisistä välittämättä harjoitettava säännöllistä ja pitkäaikaista valistustyötä, ja aina parempi, jos puolue omaa alueella toimintamonopolin kilpailevien ryhmien esiintyessä olemattomasti tai saamattomasti.¹⁷

Melko yleisesti on havaittu järjestön vaikutus poliittiseen kannatukseen sikäli, että järjestö ylläpitää ja vahvistaa puolueen asemaa sekä vastoinkäymisten kohdatessa hidastaa äänimäärän laskua.

Henkilöt

Edustuslaitoksen alkuaikoina saattoi kokonainen poliittinen ryhmä syntyä ja elää yhden johtavan persoonallisuuden varassa. Sittemmin on yksityinen henkilö menettänyt merkitystään puolue- ja mielipiteenmuodostuksessa. Tilalle ovat tulleet aatteet, ryhmät puolueet ja kollektiivit. Suppeissa alueellisissa puitteissa voi kuitenkin puolueen tavallista suurempaan kannatukseen olla yhä vieläkin selityksenä nimekäs ja arvostettu ehdokas, valtiopäivämies tai puoluejohtaja, jonka vaikutusvoima ulottuu yli puoluerajojen. Asianomainen henkilö on saattanut elää vuosikymmeniä sitten, mutta hänen herättämänsä traditio vaikuttaa edelleenkin paikkakunnalla. G o g u e l muistuttaa yksityisen henkilön osuudesta puolueen äänimäärään vaaleissa ja esittää esimerkiksi Korsikan saaren, jossa äänestäjät ovat panneet enemmän painoa henkilökysymykselle kuin poliittiselle suuntaukselle.¹⁸ Henkilö ei kuitenkaan ole tässä tapauksessa luonut aatteellista perinnettä. Korsikka on päinvastoin ollut poliittisesti horjuva alue, jossa äänestäjien kannat vaihtuvat ehdokkaiden mukaan peräkkäisissäkin vaaleissa.

Sanomalehdistö

Puolueiden valistus- ja kenttätoiminta perustui alkuaikoina ensi sijassa sanomalehtiin, jotka korvasivat järjestöt, kokoukset ja painotuotteet. Sen jälkeen on lehdistön osuus poliittisen mielipiteen muodostamiseen ja muuttamiseen heikentynyt.¹⁹ Nykyisin saattaa puolueella olla runsaasti suosiota alueella, jossa sen äänenkannattajien tilaajamäärä on vähäinen. Toisaalta voi lehden levikki vaalipiirissä useampikertaisesti ylittää asianomaisen puolueen äänimäärän. Tutkimuksissa onkin todettu, että puoluelehdistön merkitys on luonteeltaan pikemminkin kantaa vahvistava kuin mielipiteitä muuttava.

Poliittiset tapahtumat ja puolueet

Eräät ovat siinä käsityksessä, että poliittisen regionalismin esiintyminen on selitettävissä lähinnä maantieteellisillä, taloudellisilla, sosiaalisilla tai uskonnollisilla tekijöillä. Heidän mielestään eivät selittäjinä voi tulla kysymyksen poliittiset syyt. Tosiasia kuitenkin on, että poliittiset olosuhteet ja niissä tapahtuneet muutokset ovat useasti antaneet sysäyksen puolueen kannatuksen keskittymiseen tietyille alueille. Ranskasta on tästäkin saatavissa esimerkkejä. Eräät alueelliset erot poliittisessa kartassa ovat ilmeistä vallankumouksen perua, joka ei kohdistunut Ranskan kaikkiin osiin samalla tavalla. Ranskan poliittiseen historiaan liittyy myös havainto, että kovia kokeneilla rajaseuduilla isänmaallinen ajattelutapa on esiintynyt tavallista voimakkaampana.²⁰

Paikallisilla puolueoloilla on niin ikään oma vaikutuksensa paikallisiin voimasuhteisiin. Jos puolue on alueella vahva, se pystyy torjumaan helpommin muutosyritykset. Niinpä on voitu todeta, että kommunismin on vaikea asettua alueelle, jossa sosialidemokratialla on voimakas kannatus. Myös puolueiden määrä on huomioon otettava tekijä sikäli, että jos alueella esiintyy ainoastaan 1—2 puoluetta, saavat uudet aatteet siellä hitaammin jalansijaa.²¹ Kun kannatus jakautuu useamman poliittisen ryhmän kesken, on alueella myös useammalla puolueella sillanpääasema ja parempi mahdollisuus hankkia uusia äänestäjiä.

Kansalliset ja kielelliset alueet

Kielelliset ja etniset rajat ovat tulleet esiin eräissä poliittis-ekologisissa kartoituksissa. Roger E. De Smetin tutkimusten mukaan kielellinen ja poliittinen raja liittyvät Belgiassa läheisesti toisiinsa. Samaan rotuun kuuluvat asettuvat niin ikään eräissä maissa asumaan samalle alueelle omaksuen lisäksi saman poliittisen kannan.

Alueellinen ja sosiaalinen eristyneisyys

Alueellisesti eristyneissä oloissa elävillä ihmisillä on taipumus yhdenmukaiseen poliittiseen ajatteluun. Eräissä maissa radikaalinen tai konservatiivinen ilmasto esiintyy mm. metsäisillä korpialueilla, joskus myös alppi- ja ylänköseuduilla. Näiden alueiden asujamisto on vähäisessä vuorovaikutuksessa muun maan kanssa saaden myös vähemmän poliittisia vaikutteita ulkomaailmasta.²² Eristyvät alueet ovat kuitenkin tulemassa yhä harvinaisemmiksi; tieto- ja yhdysliikenteen kehitys on lähentänyt niitä rintamaihinkin, tutustuttanut asukkaat elintapoihin muualla maassa, saanut vertaamaan omia olojaan toisten toimeentuloon ja heikentänyt kunnioitusta traditionaalisia arvoja kohtaan, mikä kaikki on aiheuttanut hyvinkin äkillisiä ja suuria heilahduksia poliittisissa voimasuhteissa.

Alueellista ja sosiaalista eristyneisyyttä sekä niihin perustuvaa poliittista yhtenäisyyttä tavataan myös väestökeskuksissa, esimerkiksi niissä tapauksissa, jolloin tietyn yhteiskuntaluokan jäsenet asuvat samalla alueella ja ylläpitävät kiinteitä yhteyksiä keskenään, mutta pysyttelevät erossa paikkakunnan muusta asujamistosta.

Eräitä yhteenvetoja

Jotta havaittaisiin, kuinka monitahoisia ilmiöitä ja selityksiä poliittisen kannatuksen alueelliseen jakautumiseen saattaa liittyä, esitetään seuraavassa luettelonomaisesti eräitä alan huomattavimmista tutkimustuloksista:

1. Stuart Rice katsoi poliittisen regionalismin olevan yhteydessä kulttuuri-alueiden kanssa. Luokkaeroille hän ei pannut suuresti painoa.
2. Holcombe korosti poliittisten alueiden taloudellista luonnetta. Hän perusti selityksensä luokkaeroille, aineellisille eduille sekä maatalouden, käsiteollisuuden ja kaivosteollisuuden esiintymiselle alueilla.
3. Gosnellin alueellisia eroja koskevissa johtopäätöksissä viitataan tulo-tasoon, puoluetraditioon, kaupunki- ja maaseutukulttuuriin sekä siirtolaisryhmään.
4. Heberle torjui Ricen teorian kulttuurialueista. Hänen mielestään poliittisen kannatuksen vaihtelut ja alueelliset erot johtuvat seudun geologisesta luonteesta, ilmastosta, maaperästä, luonnonvaroista ja alueen etäisyydestä markkinointipaikkoihin. Kaikki nämä vaikuttavat taloudelliseen kehitykseen, maatalouteen, kotiteollisuuteen ja kauppaan, jotka puolestaan yhdessä taloudellisen luokkarakenteen kanssa määräävät paikalliset poliittiset mielipiteet.
5. Sosiaalisen jaotuksen ohella vaikutti Siegfriedin mielestä poliittisen mentaliteetin pysyvyyteen uskonto, maantiede, historia, yksityiset henkilöt ja rodut.

6. G o g u e l pitää tärkeimpinä vaalisosiologisina taustatekijöinä maatalouden rakennetta ja muuttoliikettä, uskonnollisia tapoja, muutoksia sosiaalisissa kerrostumissa ja taloudellisissa oloissa, puolueorganisaatiota sekä siihen liittyen propagandaa, ehdokkaita ja sanomalehtiä.
7. Skandinaviasta otettakoon esimerkiksi Tanska, jossa H ø g h on päätenyt seuraaviin — kylläkin lähinnä vasemmistolaisista ja porvarillisista — mieliteenmuodostusta erottaviin tekijöihin: poliittinen perinne, sosiaalinen asema, asennemalli ja tulojen epävarmuus.

LÄHDEVIIITTEET

- ¹ Erik Høgh: Vaelgeradfaerd, s. 8. Sociologiske meddelelser, 1956—1.
- ² François Goguel: Géographie des élections françaises de 1870 à 1951, s. 131, 134. Paris 1951.
- ³ Goguel: em. teos, s. 134, 136.
- ⁴ Goguel: em. teos, s. 136, 141.
- ⁵ François Goguel—Georges Dupeux: Sociologie électorale, s. 21, 23. Paris 1951.
- ⁶ Rudolf Heberle: Social Movements, s. 162. New York 1951.
- ⁷ Harold F. Gosnell: Grass Roots Politics, National Voting Behavior in Typical States, s. 129—130. Washington 1942.
- ⁸ Goguel—Dupeux: em. teos, s. 10.
- ⁹ Goguel—Dupeux: em. teos, s. 8.
- ¹⁰ Heberle: em. teos, s. 162, 213—214.
- ¹¹ S. M. Lipset: Agrarian socialism, s. 1—19. Berkeley 1959. S. S. Nilson: Histoire et sciences politiques, s. 40—48, 61—65. Bergen 1950.
- ¹² Lennart Dalén: De politiska partiernas geografiska fördelning i Göteborg och Bohus län 1911—1932, s. 44. Göteborg 1934.
- ¹³ Sven Rydenfelt: Kommunismen i Sverige, s. 290. Kristianstad 1954.
- ¹⁴ Goguel—Dupeux: em. teos, s. 15.
- ¹⁵ Goguel: em. teos, s. 139, 141.
- ¹⁶ Goguel—Dupeux: em. teos, s. 16.
- ¹⁷ Goguel—Dupeux: em. teos, s. 15, 19.
- ¹⁸ Goguel: em. teos, s. 129.
- ¹⁹ Jaakko Nousiainen: Kommunismi Kuopion läänissä, s. 147. Joensuu 1956. Rydenfelt: em. teos, s. 338.
- ²⁰ Goguel: em. teos, s. 131.
- ²¹ Dalén: em. teos, s. 43. Folke Lägnert: Valmanskåren på Skånens landsbygd 1911—1948, s. 31. Lund 1952.
- ²² Goguel—Dupeux: em. teos, s. 12. Heberle: em. teos. s. 227.